

OPTIMIZING THE MANAGEMENT OF NATURA 2000 NETWORK IN LITHUANIA
(LIFE IP PAF-NATURALIT), NO. LIFE16 IPE/LT/016

STRUCTURAL SCHEME OF NATURE MANAGEMENT PLANNING PROCESS
Deliverable A.2.1-2

Summary

Until now, nature management plans have been prepared by various drafters and saved in pdf format, and no vector data related to the nature management process has been collected in one place. Therefore, a tool is being developed that will not only allow to collect nature management plans and vector data in one place (database), but will also facilitate the planning, implementation and review of the nature management process itself.

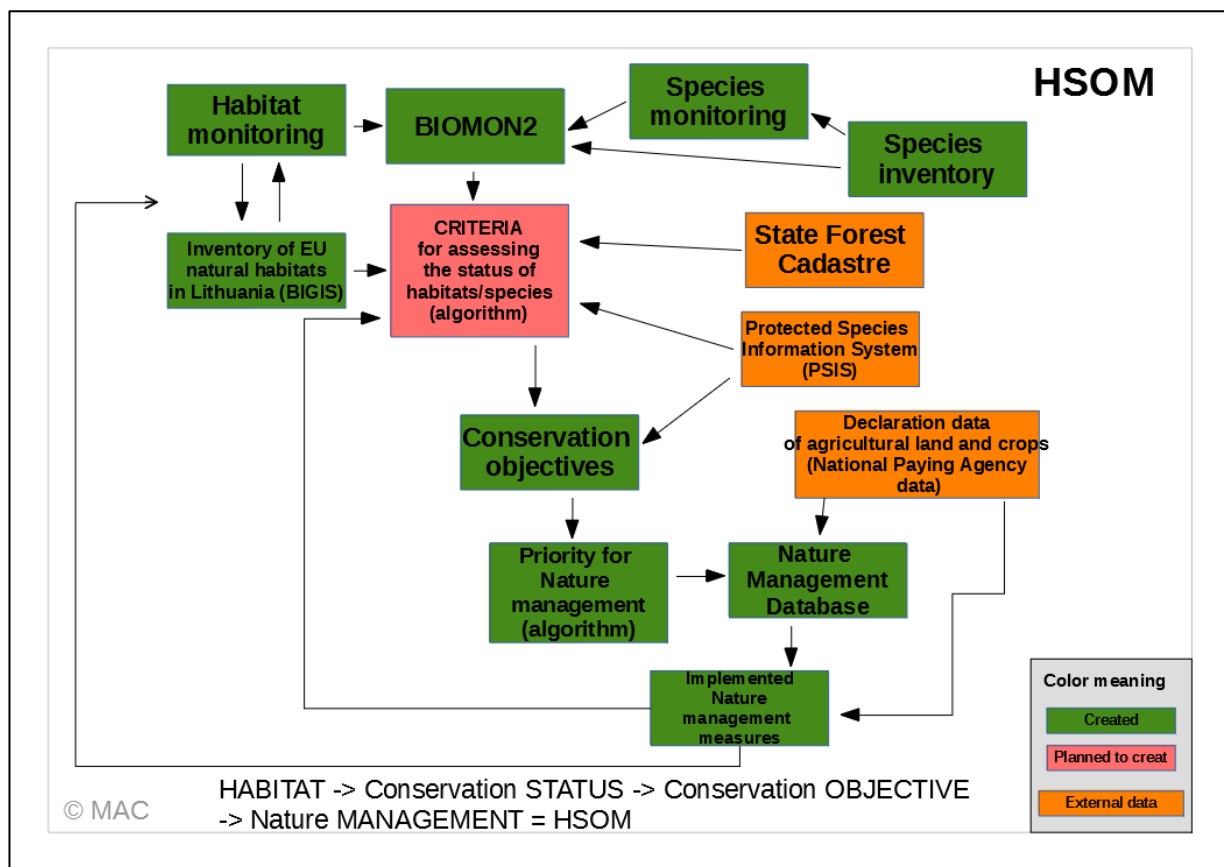

Figure 1. Scheme of nature management planning/implementation and information exchange from other data sources

Currently approved nature management plans are placed in one Nature Management module of the Biodiversity Database (www.biomon.lt) (Figure 1). In this module, it will be possible to see the implementation of the planned nature management measures, review the approved nature management plans and display and analyze GIS data. Nature management planners, implementers and reviewers will have the opportunity to provide and analyze data.

During the planning of the nature management process, it will be possible to upload a description of the current situation directly in the database module, formulate the goal and objectives, select standardized measures, involve natural and/or legal persons implementing the plan by specifying their functions, automatically form schemes (maps) and other additional documents. This would facilitate the process of reconciling and approving documents. The module being developed will allow the automatic selection of areas for urgent nature management works at the national level according to the established certain priority criteria.

During the implementation phase of the nature management plan, this module will allow entering the performed nature management works into the prepared electronic form. This will allow the public to see what has been implemented from the planned works and what costs have been incurred in implementing the nature management plans.

During the review phase of the nature management process, it will be possible to automatically assess the effectiveness of the individual nature management plan according to the impact of the planned works on the protected values. Owing the module it will be possible to generate the planning stage, completed work, etc. dynamic summary reports. In addition, the module being developed will make it possible to generate automatic reports, which will make it possible to see inefficient management measures. This will highlight the need to revise nature management plans.

GAMTOTVARKOS PLANAVIMO ĮRANKIO EFEKTYVESNIAM PROCESUI KŪRIMAS

Įžanga

Saugomų teritorijų strateginio planavimo dokumentai - gamtotvarkos planai, įvairios tikslinės programos, veiksmų planai (Saugomų teritorijų įstatymas, 28 str., 9 p.). Dokumentai rengiami įvertinus problematiką ir jos šalies mastu: ar tai konkreti problema, pasikartojanti visose saugomose teritorijose (tikslinės programos), ar tai lokali problema tam tikroje teritorijoje, kur reikia imtis kuo greičiau veiksmų, aiškios problemos (veiksmų planai), ar vertinamos visos problemos dažniausiai visoje saugomoje teritorijoje numatant pareigą priemonių vykdymui suinteresuotoms institucijoms (gamtotvarkos planai). Siekiama, kad visi dokumentai Natura 2000 teritorijose būtų rengiami jau patvirtinus šių teritorijų apsaugos tikslus. Tai vienas iš svarbiausių prioritetų pasirenkant teritorijas planavimo dokumentų rengimui. Kitas, ypač svarbus prioritetas (tik nustačius apsaugos tikslus) - vertinamas teritorijos prioriteto balas, kurio skaičiavimo formulę pasiūlė Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos Metodinio-analitinio centro ekspertai (skaičiavimo formulė pateikiama 8 priede).

Iki šiol sudėtingiausias, ilgai trunkantis planavimo procesas - gamtotvarkos planų rengimas ir jų įgyvendinimas. Todėl šio dokumento supaprastinimui daugiausiai skiriama dėmesio ir įrankis orientuotas į šį dokumentą. Kiti dokumentai (tikslinės programos, veiksmų planai) vadovaujasi principinėmis nuostatomis, išlaikomi tie patys planavimo elementai kaip ir gamtotvarkos planų rengime. Įrankio kūrimo tikslas - patogus ir aiškus planavimas ir įgyvendinimas gamtotvarkos priemonių, nepriklausomai nuo dokumento tipo.

ESMINIAI GAMTOTVARKOS DUOMENŲ ELEMENTAI

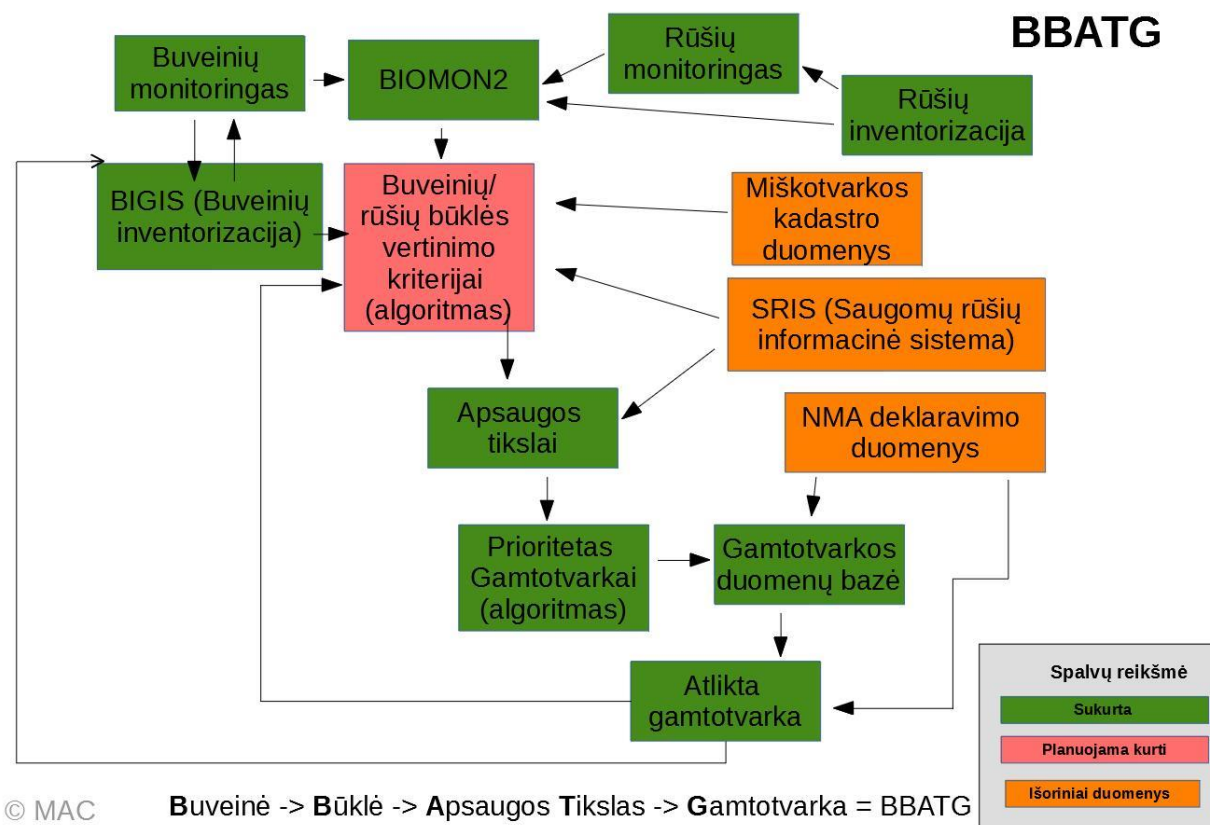
1. Teritorijos plotas, kurioje planuojama rengti dokumentą, skirtą gamtotvarkai. Plotas gali sutapti su saugomos teritorijos ribomis arba braižomas atskiras jei tai dalis saugomos teritorijos. Tai atskiras sluoksnis, kuris turi savo atributiką. Tuo atveju, kai rengiamas dokumentas visai Lietuvai, šis plotas nebraižomas.

1.1. Tvarkymo plotas. Braižomas plotas, kuriame bus vykdomi konkretūs darbai. Plotas braižomas pagal tam tikras buveines ar naudmenas, bei keliamus apsaugos tikslus. Galima sakyti, kad tai patikslinti apsaugos tikslų plotai. Tai atskiras sluoksnis, kuris turi savo atributiką ir ryšį su Plano ploto sluoksniu.

1.1.1. Tvarkymo priemonių parinkimas konkretiems tvarkymo plotams. Tai atskira planuojamų darbų lentelė, kuri turi savo atributiką, detalesnį darbų aprašymą ir ryšį su tvarkymo plotu. (dar diskutuojama dėl sąvokų ir jų reikšmės pagal EK siūlomas sąvokas - tikslas- uždaviniai-priemonės-darbai).

1.1.2. Priemonių įgyvendinimas nepilnai. Galimybė pasirinkti tik iš suplanuotų priemonių. Tai atskiras atliktų priemonių plotinis sluoksnis turintis savo atributiką ir ryšį su suplanuotų tvarkymo plotų sluoksniu. Sluoksnis naudojamas plotui nubrėžti jei priemonės atliktos dalinai suplanuotame tvarkymo plote.

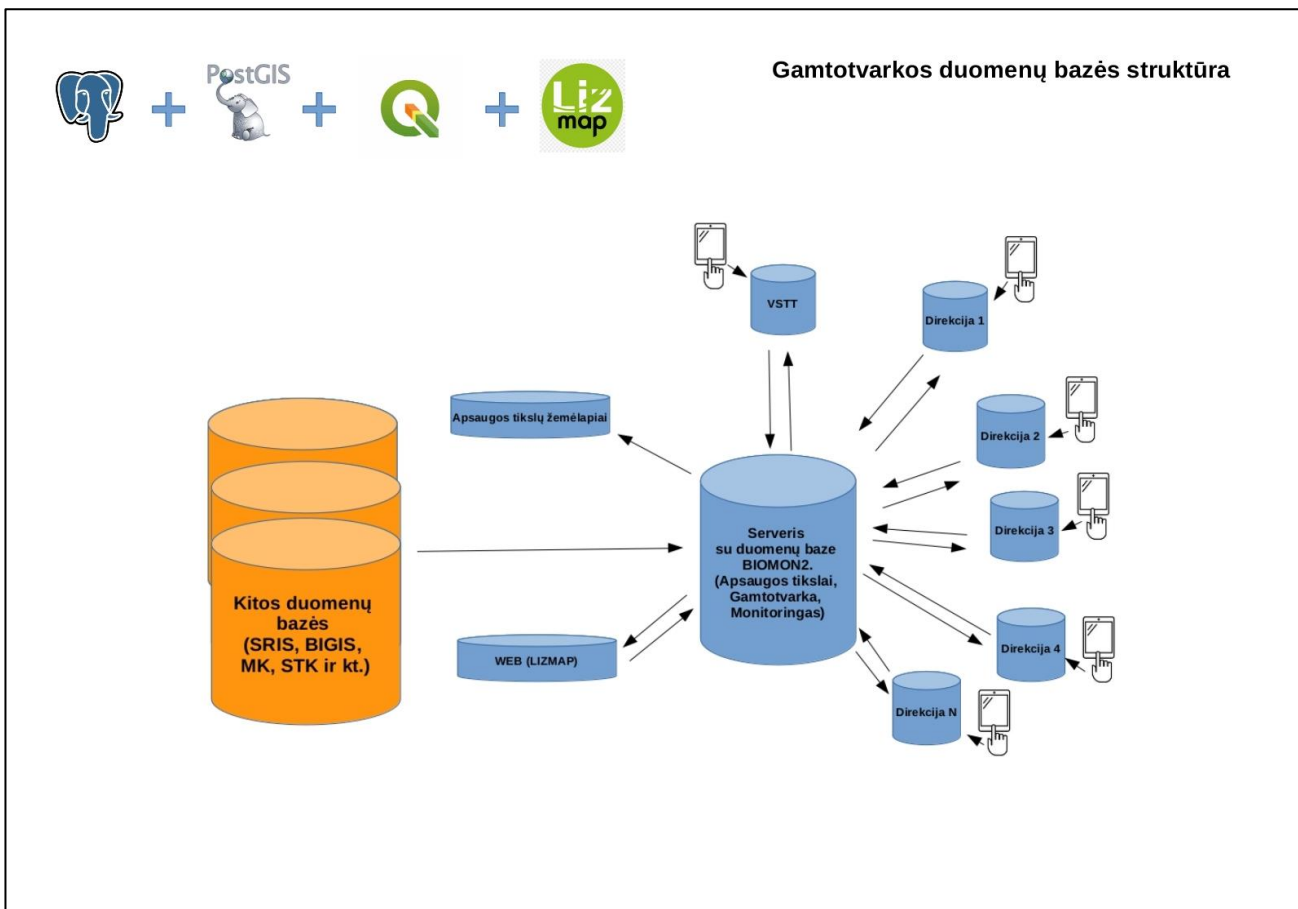
1.1.3. Priemonių įgyvendinimas pilnai. Galimybė pasirinkti tik iš suplanuotų priemonių. Tai atskira atliktų priemonių lentelė, turinti savo atributiką ir ryšį su tvarkymo plotų sluoksniu. Lentelė pildoma jei priemonės atliekamos pilnai, tiek kiek buvo suplanuota.

1 pav. Gamtotvarkos planavimo ir įgyvendinimo vizija bendrame biologinės įvairovės apsaugos kontekste

GAMTOTVARKOS DUOMENŲ BAZĖ

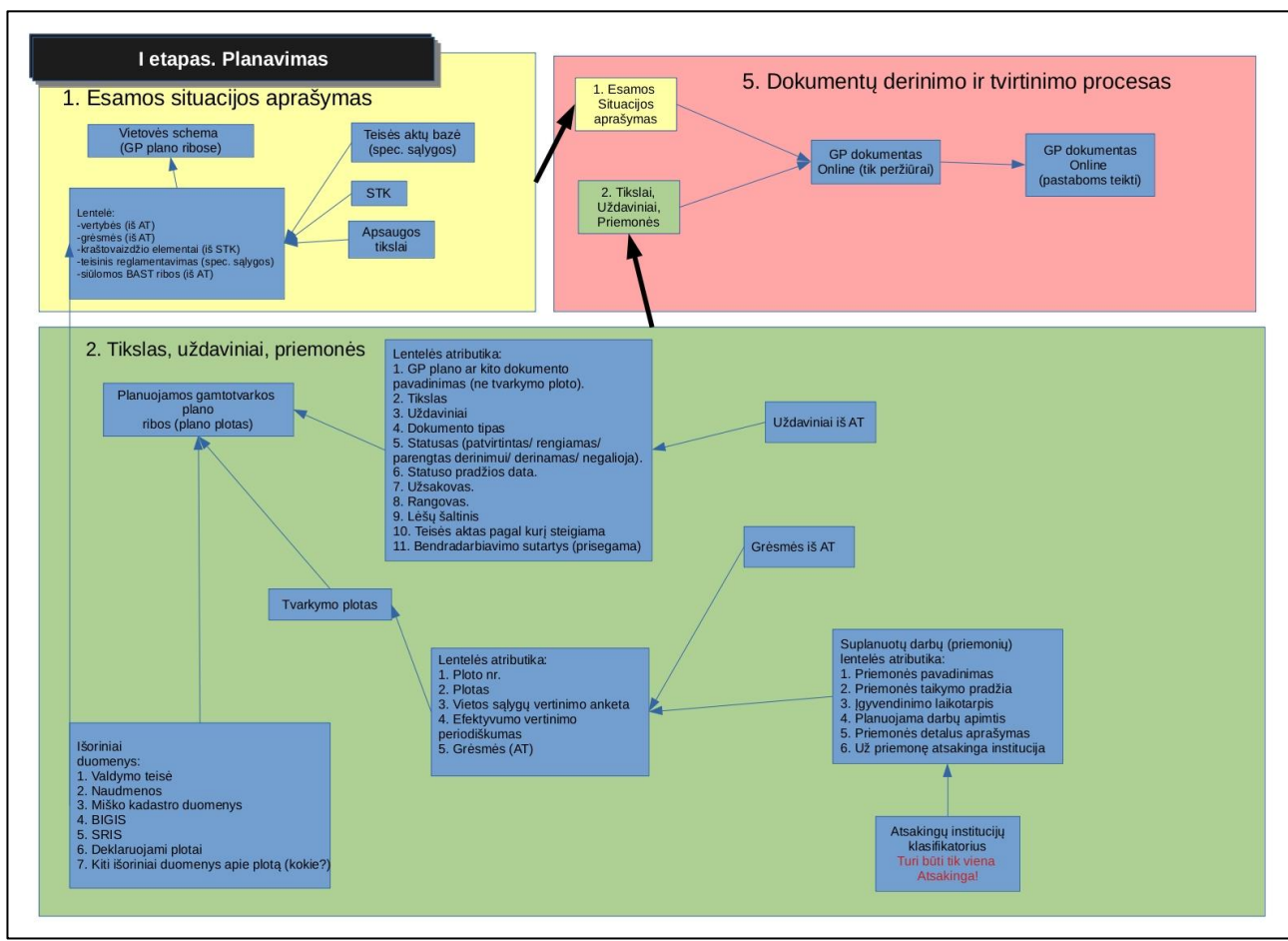
- Gamtotvarkos duomenų bazė patalpinta serveryje adresu <https://biomon.lt/> ;
- Gamtotvarkos viešas žemėlapis naršyklėje pasiekiamas adresu <https://biomon.lt/gamtotvarka> ;
- GP bazės programinė įranga - PostgreSQL (<https://www.postgresql.org/>) su PostGIS (<https://postgis.net/>) plėtinio;
 - GP bazės administravimo ir duomenų pildymo įrankis - QGIS programa (<https://qgis.org/>);
 - Gamtotvarkos žemėlapių ir duomenų publikavimo bei įvedimo įrankis - LIZMap naršyklės sąsaja (<https://www.3liz.com/>).
- Mokomasis filmukas kaip naudotis Gamtotvarkos duomenų baze
- https://youtu.be/NuQp5RFWeuI?list=PLKmmiYTWtpG3jTRSONNkK_7EGgcbPk0sm
- Pažintinis filmukas kaip prieiti prie gamtotvarkos duomenų viešai
- https://youtu.be/EK7O2jEvOrE?list=PLKmmiYTWtpG3jTRSONNkK_7EGgcbPk0sm&t=752

2 pav. Gamtotvarkos duomenų bazės techninė dalis

GAMTOTVARKOS PROCESO STRUKTŪRINIAI ELEMENTAI

I etapas. PLANAVIMAS (rengimas - pateikimas derinimui-patvirtinimas)

3 pav. Gamtotvarkos plano rengimo, derinimo, tvirtinimo schema

Gamtotvarkos plano struktūrinės dalys (svarbiausios, pagal atnaujintą gamtotvarkos plano rengimo aprašą):

1. Esamos situacijos aprašymas

- 1.1. Vietovės schema
- 1.2. Vertybės, jų svarba
- 1.3. Problemos
- 1.4. Teisinis reglamentavimas, išvada, ar pakanka esamo reglamentavimo
- 1.5. geologinių, geomorfologinių, hidrografinių, kt. sąlygų aprašymai ir schemos (esant poreikiui gamtotvarkos priemonėms pagrįsti)
- 1.6. Vykdoma veikla teritorijoje (neigiamai/teigiamai įtakoianti vertybes)
- 1.7. Siūlomos teritorijos optimalios ribos (pagal poreikį, jei siūloma praplėsti ar sumažinti BAST/PAST plotą)

2. Tikslas, uždaviniai, priemonės (1 priedas, iš GP aprašo)

2.1. Tikslas - įvardijamas būklės pokytis

2.2. Uždaviniai - užtikrina tikslo pasiekimą

2.3. Priemonės (dėstomos prioriteto tvarka):

2.3.1. Atlikimo vieta, tvarkymo plotų Nr., metodas, trukmė.

2.3.2. Vykdyto laikotarpis, periodiškumas

2.3.3. Kitos svarbios teritorijos tvarkymui sąlygos (?)

2.3.4. Pagrindinės priemonės, be kurių kitų priemonių įgyvendinimas netikslingas.

2.3.5. Efektyvumo rodikliai: aprašoma, kaip dažnai, kada ir kokiais būdais bus vertinami atliktų darbų poveikis vertybėms.

2.4. Tvarkymo plotų informacija (**2, 3 priedas**, GP aprašas, **5 priede** pateikiamas duomenų bazės formos pavyzdys)

2.4.1. Pažymima schemeje, suteikiamas numeris.

2.4.2. Vietos sąlygos (sunkiai privažiuojama ir pan. **9 priedas**)

2.4.3. Duomenys, žymimi tvarkymo plotuose ar analizuojami (sluoksnių atvaizdavimas žemėlapyje):

2.4.3.1. Valdymo teisė (valstybinė, privati, laisvo valstybinio žemės fondo, rezervuota nuosavybės teisėms atkurti).

2.4.3.2. Naudmenos (miškas, pelkė, žemės ūkio)

2.4.3.3. Miškų kadastro duomenys (grupės, kvartalai, sklypai, medynų rūšinė sudėtis, skalsumas ir kt.). Miškotvarkos projektuose numatytos priemonės.

2.4.3.4. Natūralių buveinių ribos

2.4.3.7. SRIS (matomi tik prisijungus prie duomenų bazės)

2.4.3.8. Deklaruojami plotai.

2.5. Tvarkymo plotai už pasirinktos teritorijos ribų. Pateikiamas pagrindimas tokių priemonių reikalingumo. (Gal tiesiog plėsti plano ribas?)

2.6. Gamtotvarkos metodų alternatyvos (pvz., ganymas vietoj šienavimo, deginimas vietoj kirtimų ir kt.) (įvedama kaip atskira priemonė)

2.7. Pagrindimas, jei reikia, keisti teisės aktus dėl priemonių įgyvendinimo (įvedama kaip atskira priemonė)

2.8. Socialinės - ekonominės sąlygos dėl priemonių įgyvendinimo, tradiciniai amatai ir jų reikšmė. Anketos sudarymas (vietos savybių anketos sudarymas **9 priedas**)

2.9. Siūlymai keisti Apsaugos tikslus (Planas bus tvirtinamas tik po Apsaugos tikslų pakeitimo)

2.10. Naujų radaviečių suvedimas į SRIS

2.11 Siūlymai riboti/skatinti tam tikras veiklas (įvedama kaip priemonė)

2.12. Žmogiškieji ir materialūs ištekliai (vietos savybių vertinimas anketos sudarymas, **9 priedas**)

2. Planą įgyvendinantys fiziniai ir/ar juridiniai asmenys, funkcijos (apibūdinamos jų funkcijos, pasirašoma bendradarbiavimo sutartis pagal poreikį) **4 priedas** (iš GP aprašo, duomenų bazėje bus pažymima tik ar yra/nėra sutarties, nes tai asmens duomenys).

3. Schemos ir priedai (planavimo etape GP sistemoje automatiškai formuojami žemėlapiai pagal 2 punktą)

4.1. Teritorijos ribos

4.2. Teritorijų planavimo dokumentais nustatytų funkcinio prioriteto zonų ir/ar kraštovaizdžio tvarkymo zonų ribos

4.3. Natura 2000 teritorijų ribos

4.4. Kertinių miško buveinių ribos

4.5. Natūralių buveinių ribos

4.6. Krašto apsaugos ir valstybės sienos apsaugos tikslams skirtų teritorijų ribos

4.7. Kultūros paveldo objektai.

5. Dokumentų derinimo ir tvirtinimo procesas (Gamtotvarkos priemonės numatantys dokumentai, tvarkymo plotų ribos, priemonės ir atliekami darbai viešinami interneto svetainėje www.biomon.lt/gamtotvarka)

5.1. Iš 1-4 punktų automatiškai formuojamas dokumentas teikimui kitoms institucijoms.

5.2. Derinančios institucijos gauna informaciją pateikti pastabas ir nuorodą į bazę, kur patalpintas projektas.

5.2.1. Dokumentui matomas tik peržiūrai, visos pastabos teikiamos oficialiu raštu.

5.2.2. Dokumentui teikiamos pastabos online (pvz. google docs formatu), oficialiu raštu informuojama tik apie pastabų pateikimą (arba gaunama automatiškai e.laiškas apie pastabų pateikimą iš konkrečios institucijos)

(siekiama - įgyvendinti 5.2.2 p.)

5.5. Po pastabų derinančioji institucija dokumentą derina oficialiu raštu.

5.6. Dokumento projektas su suderintais institucijų raštais teikiamas tvirtinti:

5.6.1. AM - tvirtina gamtotvarkos plano tikslus, uždavinius ir priemones.

5.6.2. AM - tvirtina tikslinę programą.

5.6.3. VSTT - veiksmų planą (dabar - tvarkymo programa).

5.7. Dokumentas po patvirtinimo viešinamas VSTT, STD tinklapiuose, www.biomon.lt/gamtotvarka.

II etapas. ĮGYVENDINIMAS (4 pav. schema)

Atlikti gamtotvarkos darbai įvedami į parengtą formą biomon.lt (per 15 d.d. nuo darbų įvykdymo). (formos pavyzdys pateikiamas, 6 priedas. (mokomasis filmukas, kaip suvesti duomenis į GP bazę pateiktas čia:

https://youtu.be/NuQp5RfWuI?list=PLKmmiYTWtpG3jTRSONNkK_7EGgcbPk0sm)

III etapas. PERŽIŪRA

(4 pav. schema, suformuojama dinaminė lentelė iš Apsaugos tikslų ir kitų duomenų)

1. Vertinama, ar įgyvendinama priemonė/priemonės pagerino saugomos gamtos vertybės būklę, ar buvo neutrali, ar nedavė siektino rezultato.

2. Esant poreikiui keičiamas dokumentas - rengiama tikslinimo forma (7 priedas)

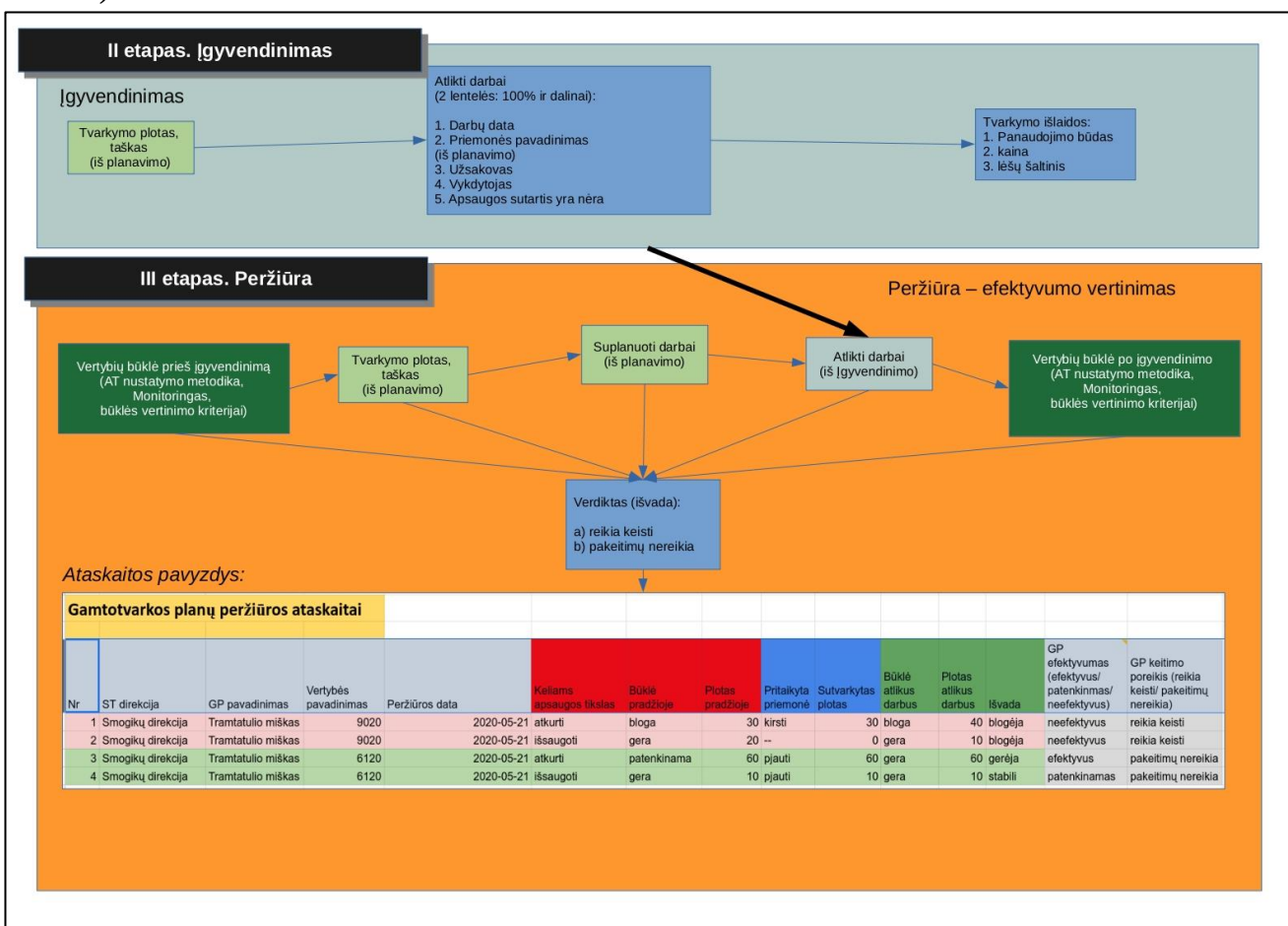
2.1. STD teikia aiškinamąjį raštą dėl pagrindimo keisti planą.

2.2. VSTT teikia tvirtinti naują įsakymą su aiškinamuoju raštu.

3. STD teikia išvadą po nustatyto periodiškumo dokumente po gamtotvarkos priemonių įgyvendinimo

4. Kasmet iš suvestinių duomenų gaunama pirminė išvada apie verstybių būklę (atlikti darbai, VAMP, kiti tyrimai ir kt.)

4 pav. Įgyvendinimo ir peržiūros etapų schema.

Pastaba III etapo peržiūros lentelei:

a - Bent vienas yra "blogėja", "neefektyvus", "reikia keisti" - planas turi būti keičiamas;

b - Arba - vertinamos prioriteto ar "SOS" balai. Jei vertybė ne sos ir reprezentatyvumas nedidelis galima leisti tam tikrą procentą ploto "blogėja" ir nekeisti plano;

c - Pasiūlymus taisymui - tai jie turi būti įvedami į GP tvarkymo plotus ir priemonės ir ten būti kaip ne patvirtinti, kol nebus patvirtinti.. Čia turi atsispindėti konkretūs pasiūlymai kokios priemonės siūlomos kaip patobulinimas.

IV etapas. ATASKAITOS

IV etapas. Ataskaitos

Bendra planavimo proceso (planavimo, atliktų darbų, nuosavybės teisės ir kt.) duomenų dinaminė suvestinė ataskaita (iki Kalėdų)

2007 m. užpildytos lentelės pavyzdys

Informacija apie „Natura 2000“ teritorijų apsaugos ir tvarkymo priemonės 2007 m.					
I. Teritorijose vykdyti buveinių tvarkymo darbai					
Eil. Nr.	„Natura 2000“ teritorijos pavadinimas	Kodas „Natura 2000“ duomenų bazėje	Trumpas darbų aprašymas	Darbų kaina, Lt	Pastabos
1	Apušio ežeras ir jo apyzerės	LTKE0010	Sumedėjusios augalijos kirtimas-10 ha (iš 26 ha), nukirstos sum. augal. Pašalinimas (deginimas)-6ha (iš 26ha).	16161,45	Organizatorius: VSTT
2	Birvėtos šlapžemės	LTIGNB001	Krūmų kirtimas rankiniu būdu ir deginimas ant likusių kelmų (59,37 ha teritorijoje); aukštaujų žolių nušienavimas ir išvežimas (7,72 ha teritorijoje); nendrų ir medžių masių iššienavimas (133 ha teritorijoje).	112000	Organizatorius: VSTT
3	Bulėnų pelkės	LTSIA0003	Krūmų ir medžių iššienavimas 26 ha plote, kirtimas ir pašalinimas iš teritorijos, nendrų iššienavimas 18 ha plote, pjovimas ir pašalinimas iš pelkių plyšės, ruderalinės augalijos šienavimas ir pašalinimas iš pievos (2 ha, atlikta 50%).	116644,18	Organizatorius: VSTT
4	Čepkelių pelkė	LTVARB002	Nušienauta žolė, iškirsti medžiai ir krūmai, 16 ha, iškirsti medžiai ir pašalinti, 20 ha, iškirsti medžiai aukštapielėje, 7,62 ha		
5	Dainavos giria	LTVARB005	Tetervinų tuoktavietyje Musteikos girininkijoje 1,2 ha plote išrauti viržiai ir 1,2 ha suformuotos aikštelės tuoktavietyje. Iškirstos krūmų ir medžių atžalos tetervinų tuoktavietyje Musteikos girininkijoje 35 ha plote.		Džiūkijos nacionalinio parko direkcijos ir Varnės Ažuolo vidurinės mokyklos moksleivių talka, Druskininkų miškų urėdijos lėšos.
6	Dainavos giria	LTVAR0017	1,3 ha plote retųjų augalų augavietėse iškirstos medžių atžalos.		Džiūkijos nacionalinio parko direkcijos talka Kapininkėse
7	Gaujos upės slėnis	LTSAL0002	Krūmų ir medžių iškirtimas ir pašalinimas 53,96 ha plote; nenaudojamų pievų nušienavimas ir nušienotos biomasės pašalinimas 12,9 ha plote; informacinių stendų pastatymas (3vnt.).	88002,04	Organizatorius: VSTT
8	Gipso karsto ežeras ir jų apyzerės	LTBIR0004	Žolės pjovimas ir išvežimas, šiukšlių surinkimas ir išvežimas.		Tvarkymo darbus atliko Biržų regioninio parko direkcija. Sutvarkyta 0,2% teritorijos.
9	Gražučių regioninis parkas	LTZAR0024	Miško buveinių tvarkymas Vėpio kraštovaizdžio draustinyje privačioje teritorijoje.		Lietuvos gamtos fondo projektas "Atsakingo miškų naudojimo skatinimas ir neteisėtus veiklos prevencija miškų sektoriuje (2005 - 2008) Projekto vadovas: Darius Stončius. Sutvarkyta 25% teritorijos.

5 pav. Duomenų rinkimas apie atliktus gamtotvarkos darbus, dokumentų rengimas Natura 2000 teritorijose numatytas patvirtintu AM įsakymu (seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.285889/asr) (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.285889/asr>)

1 priedas (Plano rengimo tvarkos aprašas)

Plano priemonių įgyvendinimo planas

Plano tikslas:.....

Plano uždavinys	Plano priemonė	Atsakinga institucija	Priemonės įvykdymo terminas ir periodiškumas	Priemonių įgyvendinimo prioritetai

2 priedas (Plano rengimo tvarkos aprašas)

Informacija apie tvarkymo plotus

Tvarkymo ploto Nr.	Plotas, ha	EB svarbos buveinės kodas ir pavadinimas	Saugomos rūšys	Žemės nuosavybės forma (valstybinė ar privati)	Privačios žemės sklypų savininkų skaičius	Žemės sklypo savininkas, valdytojas, naudotojas, kt.	Žemės naudme- nos	Miškų kvartalų ir sklypų Nr.	Gamtinės sąlygos ir kitos tvarkymui svarbios aplinkybės

3 priedas (Plano rengimo tvarkos aprašas)

Gamtotvarkos priemonių įgyvendinimo apimtys

Tvarkymo priemonės eilės Nr.	Atsakinga institucija	Tvarkymo ploto Nr.	I-X įgyvendinimo metai (darbų apimtys)									
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X

4 priedas (Plano rengimo tvarkos aprašas)

BENDRADARBIAVIMO SUTARTIS NR.

2020 m. _____ mėn. _____ d.

(sudarymo vieta)

_____ saugomos teritorijos direkcija _____
(pavadinimas, adresas, įstaigos kodas) (toliau – Direkcija), buveinė, atstovaujama direktoriaus
_____ (vardas, pavardė), veikiančio pagal Direkcijos nuostatus,

ir

institucija / organizacija (nurodyti reikalingą) _____ (pavadinimas, adresas, kodas)
(toliau – _____), atstovaujama _____ (pareigos, vardas, pavardė), veikiančio pagal
_____ (atstovavimo teisinis pagrindas), toliau abi Sutarties šalys vadinamos Šalimis,
sudarėme šią sutartį ir susitarėme:

I. SUTARTIES DALYKAS

1. Plano rengimas ir įgyvendinimas (nurodoma konkreti saugoma teritorija, įskaitant „Natura
2000“ _____ teritoriją, _____ ar _____ jos _____ dalis), _____ esanti
_____ (adresas).

II. SUTARTIES ŠALIŲ ĮSIPAREIGOJIMAI

2. Institucija / organizacija įsipareigoja:

2.1. teisės aktų nustatyta tvarka parengti Planą;

2.2. su Direkcija derinti tarpinius ir galutinį Plano parengimo terminus;

232. Direkcija įsipareigoja:

2.2.1. su institucija / organizacija suderinti tarpinius ir galutinį Plano parengimo terminus;

2.2.2. organizuoti gamtotvarkos priemonių įgyvendinimą, apie įgyvendinimo eigą informuoti
instituciją / organizaciją;

2.3. Šalys įsipareigoja bendradarbiauti užtikrinant savalaikį Plano parengimą ir efektyvų
gamtotvarkos priemonių įgyvendinimą Šalių aptartais ir suderintais protingais terminais.

III. SUTARTIES GALIOJIMO SĄLYGOS

3.1. Sutartis įsigalioja nuo jos pasirašymo dienos ir galioja iki pilno sutartinių įsipareigojimų
įvykdymo.

3.2. Sutartis gali pasibaigti:

3.2.1. nutraukus sutartį abiejų šalių susitarimu;

3.2.2. vienai iš šalių nutraukus sutartį dėl esminio sutarties pažeidimo, įspėjus kitą šalį prieš 30
dienų. Nustatydamos esminį Sutarties pažeidimą, Šalys vadovaujasi Lietuvos Respublikos civilinio
kodekso 6.217 straipsnio nuostatomis;

3.2.3. Sutartis gali būti nutraukta kitais įstatymų ir šioje Sutartyje nustatytais atvejais ir tvarka.

3.3. Direkcija turi teisę vienašališkai nutraukti Sutartį kitais, negu Sutarties 3.2 punktuose nurodytais pagrindais, įspėjusi apie tai instituciją / organizaciją prieš 30 dienų.

IV. NENUGALIMA JĖGA (*FORCE MAJEURE*)

4.1. Šalys atleidžiamos nuo dalinės ar visiškos atsakomybės už savo įsipareigojimų pagal Sutartį netinkamą ar visišką neįvykdymą, jei tai buvo padaryta dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybių, t. y. dėl gamtos ir kitų stichinių nelaimių, karo, streikų, teroro aktų ar masinių riaušių ir kitų aplinkybių (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.212, 6.253 str.), kurių Šalys negalėjo nei numatyti, nei įveikti teisėtomis ir įmanomomis priemonėmis.

4.2. Nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybių sąvoka apima įvykius, kuriems Šalys negali turėti įtakos ir už kurių atsiradimą, buvimą ar pasibaigimą Šalys neatsako.

4.3. Šalis, kuri savo įsipareigojimų nevykdymą grindžia nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėmis, privalo iš karto po jų atsiradimo informuoti raštu kitą Šalį, ir pastarajai pareikalavus pateikti dokumentą, išduotą kompetentingo organo ir patvirtinantį nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybių atsiradimą.

4.4. Pasibaigus nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybių veikimui, Šalis, kurios atžvilgiu jos veikė, privalo nedelsiant apie tai informuoti kitą Šalį.

4.5. Pradėjus veikti nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms, Šalių įsipareigojimų pagal šią Sutartį vykdymo laikas nukeliamas tiek, kiek veikia ši aplinkybė ir jos pasekmės.

4.6. Jei nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės veikia daugiau nei šešis mėnesius, tai kiekviena Šalis turi teisę nutraukti šią Sutartį, tačiau tokiu atveju nei viena Šalis neturi teisės reikalauti atlyginti nuostolius dėl įsipareigojimų nevykdymo, sąlygoto nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybių atsiradimo ar buvimo.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

5.1. Šiai sutarčiai taikomi galiojantys Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai.

5.2. Visos šios sutarties sąlygos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į jų tarpusavio ryšį bei šios sutarties esmę ir tikslą.

5.3. Jokie šios sutarties sąlygų pakeitimai negalioja, jeigu jie nėra atlikti raštu ir pasirašyti abiejų Šalių įgaliotų atstovų bei patvirtinti antspaudais. Terminas „pakeitimas“ apima bet kokius pakeitimus ar papildymus.

5.4. Bet kokie iš šios sutarties kylantys ar su ja susiję ginčai, nesutarimai ar pretenzijos, ar sutarties pažeidimas, nutraukimas bei negaliojimas sprendžiamas tarp Šalių derybų keliu.

5.5. Jeigu Šalims nepavyksta išspręsti iš šios sutarties kylančių ar su ja susijusių ginčų, nesutarimų ar pretenzijų, sutarties pažeidimo, nutraukimo ar negaliojimo derybų keliu, tokie ginčai, nesutarimai ar pretenzijos yra sprendžiamos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, civilinio proceso kodekso ir kitų įstatymų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikos teismuose.

5.6. Šios sutarties nuostatos išdėstytos dviejuose puslapiuose, iš kurių kiekvienas pasirašytas sutarties šalių įgaliotų asmenų.

5.7. Sutartis turi priedą, kuris yra neatskiriama sutarties dalis:

5.7.1. Šalių parašais patvirtintas žemės sklypo planas, kuriame pažymėta Plano įgyvendinimo (gamtotvarkos darbų atlikimo vieta) (Sutarties 1 priedas);

5.8. Sutartis pasirašyta lietuvių kalba, dviem egzemplioriais, turinčiais vienodą juridinę galią, po vieną kiekvienai Šaliai.

VI. ŠALIŲ REKVIZITAI

Direkcija	Institucija / organizacija
Įstaigos kodas	Įstaigos kodas
adresas	Adresas
Tel., faksas	Tel.
el. p.	el. p.
Direktorius	Pareigos
Vardas, pavardė	Vardas, pavardė
parašas, A.V.	parašas, A.V.

5 Priedas. Planuojamų tvarkymo plotų įvedimas į duomenų bazę

Suplanuoti tvarkymo plotai - Geoobjekto atributai

Veiksmai

Tvarkymo plotų įvedimas

Ploto numeris

Tvarkymo plotas (ha)

Dokumento pavadinimas, kuriuo pagrindu išskirtas plotas (rašyti dokumento pavadinimą, įsakymo numerį ir kt.)

Dokumento tipas

(nėra pažymėjimo)

Dokumento būseną

Dokumento parengimo, patvirtinimo data

2020-06-04

Apsaugos tikslų dokumentas

Pastabos

Tvarkymo priemonės

Tvarkymo priemonės įvedimas

Tvarkymo priemonės pavadinimas

Priemonės taikymo pradžia

Įgyvendinimo laikotarpis

OK Cancel

Suplanuotos tvarkymo priemonės - Geoobjekto atributai

Veiksmai

Tvarkymo priemonės įvedimas

Tvarkymo priemonės pavadinimas

(nėra pažymėjimo)

Priemonės taikymo pradžia

Įgyvendinimo laikotarpis

☐ 2007
☐ 2008
☐ 2009
☐ 2010
☐ 2011
☐ 2012
☐ 2013
☐ 2014

Planuojamų darbų apimties matas

Mato vienetai

Priemonės aprašymas, kitos pastabos

OK Cancel

6 Priedas. Atliktų darbų įvedimas į duomenų bazę

Atlikti daliniai darbai (plotų žymėjimas) - Geoobjekto atributai

Veiksmai

Tvarkymo darbų ploto registracija

Igyvendinimo data

Tvarkymo priemonės pavadinimas

Darbų užsakovas (juridinis asmuo)

Darbus atliko (juridinis, fizinis asmuo)

Darbų kokybės įvertinimas

Ar yra apsaugos sutartis su savininku?

Pastabos

▼ Išlaidos (vertinama tik šiam plotui)

Č., Išrašika

Lešų panaudojimo būdas

Darbų atlikimo kaina EUR (vertinama tik šiam plotui)

Lešų šaltinis

Pastabos

OK Cancel

tvarkymo_islaidos - Geoobjekto atributai

Veiksmai

Lešų panaudojimo būdas

Darbų atlikimo kaina EUR (vertinama tik šiam plotui)

Lešų šaltinis

Pastabos

OK Cancel

7 priedas (Plano rengimo tvarkos aprašas)

1. Pateikiama informacija apie Plano priemonių įgyvendinimą:

Tikslas:				
1. Uždavinys:				
Priemonės, kurios turėjo būti įgyvendintos iki Plane nustatytos datos	Numatytas priemonės įgyvendinimo efektyvumo rodiklis**	Informacija apie priemonių įgyvendinimą, taikytas alternatyvas arba neįgyvendinimo priežastis*	Pasiektas priemonės įgyvendinimo efektyvumo rodiklis**	Siūlymai dėl priemonių tęstinumo (tęsti, netęsti, keisti, tikslinti)
1.1.				
1.2.				
2. Uždavinys:				
2.1.				
2.2.				

* Nurodomi atlikti konkretūs darbai įgyvendinant priemonę, taikytos gamtotvarkos alternatyvos. Pateikiamos nuorodos į Pasiūlymų rengėjo saugomą dokumentinę medžiagą, patvirtinančią priemonių įgyvendinimą, pasiektus rezultatus (pvz., sudarytos sutartys, atliktų darbų ar suteiktų paslaugų perdavimo – priėmimo aktai ir tai patvirtinančios nuotraukos, parengtų straipsnių pavadinimai ir jų publikavimo šaltiniai, susirinkimų protokolai, skelbimai, kviečiantys į susirinkimus, seminarus, ir pan.). Jeigu priemonės neįgyvendintos, nurodomos konkrečios priežastys.

** Pateikiami kiekvienos priemonės numatyti, pasiekti įgyvendinimo efektyvumo rodikliai. Neįgyvendinimo atveju nurodomos žinomos ar numanomos to priežastys.

2. Pateikiama informacija apie panaudotas lėšas Plano priemonėms įgyvendinti. Nurodomos panaudotos lėšos, panaudotų lėšų šaltiniai ir išlaidos darbų vienetui atlikti. Informacija pateikiama lentelės forma:

Plano priemonės	Panaudota lėšų		Pastabos apie išlaidas mato vienetui
	tūkst. Eur	lėšų šaltinis	
1.1.			
1.2.			
...			
2.1.			
2.2.			

3. Pateikiama informacija apie gamtos vertybių būklę vadovaujantis jų stebėsenos rezultatais. Rekomenduojama naudoti ir palyginti bent dviejų paskutinių stebėjimų duomenis (jeigu tokie duomenys surinkti, tačiau turi būti naudojami visų nuo pat Plano parengimo ir patvirtinimo atliktų stebėjimų duomenys) ir įvertinti pagrindinių rodiklių tendencijas (pvz., natūralių buveinių ploto, rūšių buveinių ploto, rūšių vietinių populiacijų pokyčius). Paskutiniojo stebėjimo rezultatai lyginami su Plano skyriuje „Plano tikslai ir uždaviniai“ nurodytomis siektinomis skaitinėmis vertėmis. Jei Plano objektų būklė blogėja, aptariamos žinomos blogėjimo priežastys. Įvertinama, ar blogėjimo priežastys gali būti realiai valdomos ir/ar Plano priemonės yra tinkamai parinktos.

4. Aprašomas institucijų ir asmenų bendradarbiavimas, nurodoma geroji praktika, pasiekti susitarimai įgyvendinant Plano priemones.

5. Pateikiama informacija apie pasiektus/nepasiektus apsaugos tikslus.

6. Esant poreikiui, suformuluojami ir pagrindžiami konkretūs pasiūlymai Planui tikslinti/pakeisti.

8 priedas. Prioritetinio balo nustatymas

Buveinių apsaugai svarbių teritorijų prioritetiškumo skaičiavimo formulė

$P_b = Pr_1 + Pr_2 + Pr_3 + \dots$;

P_b – BAST/Vietovės prioritetiškumo balas

Pr_1, Pr_2, Pr_3 – pirmos, antros, trečios, ... rūšies/buveinės BASTe/Vietovėje prioritetiškumo balas.

$Pr = B_a * R (B_n + C)$

Pr - Vienos rūšies/buveinės prioritetiškumo balas vienoje BAST/Vietovėje

B_a – apsaugos būklės koeficientas:

Pagal SDF (grafa „conservation“), teritorijoms, kuriose nebuvo kartografuota vertybių būklė:

A- puiki apsauga, $B_a = 0$

B- gera apsauga, $B_a = 0,5$

C- vidutiniška arba menka apsauga, $B_a = 1$

Pagal kartografuotą būklę:

$B_a = (p+b)/v$

p - potencialios būklės plotas, b – blogos ir patenkinamos būklių plotas, v - visų būklių plotas;

Jei buveinė/rūšis neįtraukta į SDF ir AT, bet yra kartografuota BIGIS ar SRIS, jos $B_a = 0$

Komentaras: Kai apsaugos būklė puiki (A) arba kai nėra potencialios, blogos ar patenkinamos būklės plotų, tada $B_a = 0$ ir tos rūšies/buveinės Pr yra lygus 0. Tvarkymas tai rūšiai/buveinei nereikalingas.

Tikslinant SDF pagal kartografuotos būklės duomenis rekomenduojamas toks balų suteikimas:

A – kai $B_a < 0,1$

B – kai $B_a < 0,5$

C – kai $B_a \geq 0,5$

B_n – nacionalinės būklės koeficientas:

FV – palanki būklė, $B_n = 1$

U1 – nepalanki nepakankama būklė, $B_n = 2$

U2 – nepalanki bloga būklė, $B_n = 3$

XX – nežinoma būklė, B_n suteikiamas ekspertiškai (pridedamas sąrašas).

C – rūšies/buveinės jautrumas aplinkos pokyčiams, nuo 0 iki 3. Suteikiamas ekspertiškai (pridedamas sąrašas).

R – reprezentatyvumo arba santykinio dydžio koeficientas. Atspindi populiacijos dydžio/buveinės ploto procentinį dydį nuo nacionalinio.

Pagal SDF (grafa buveinėms - „relative surface“, rūšims – „population“):

A – 15%-100% , $R = 4$

B – 2%-15%, $R = 3$

C – < 2%, $R = 2$

D – nereikšminga dalis, $R = 0$, jei rūšis/buveinė tikslinė, tai $R = 1$

Pagal kartografavimo/inventorizavimo duomenis:

15%-100% , $R = 4$

2%-15%, $R = 3$

0,1%-2%, $R = 2$

0,01%-0,1%, $R = 1$

$< 0,01\%$, $R = 0,5$

Papildomai

Prioritetiškumo skaičiavimas pagal nacionalines saugomas (LRK) rūšis

Į skaičiavimą įtraukiamos rūšys, kurios nepatenka po EB rūšių ir buveinių „skėčiu“, t.y. Pr skaičiuojamas tik toms rūšims, kurių apsaugos poreikio jų radavietėse neužtikrina lygiagrečios EB buveinių ir rūšių apsaugos priemonės – nesutampa plotai arba ekologiniai poreikiai. Įvertinama ekspertiškai.

Formulė:

$$Pr = Ba * Bn * R$$

Ba koeficientas (nustatomas ekspertiškai):

Būklė gera, tvarkymo poreikio nėra, $Ba = 0$

Būklė patenkinama, reikalingas tvarkymas, $Ba = 0,5$

Būklė bloga, gresia išnykimas, $Ba = 1$

Bn koeficientas pagal apsaugos kategoriją:

VU – $Bn = 1$

EN – $Bn = 2$

CR – $Bn = 3$

R nustatomas kaip ir EB rūšims. Jei populiacijų dydžių duomenų nepakanka, nustatoma pagal radaviečių skaičių. Jei radavietės (pagal SRIS) susikoncentruoja ar persidengia, taikoma 4x4 km gardelė. Vieno ar daugelio taškų (linijų, poligonų) buvimas viename gardelės kvadrato laikomas viena radaviete. Jei linija ar poligonas patenka į du ar daugiau kvadratų, suteikiamas atitinkamai didesnis radaviečių skaičius.

9 priedas. Vietos savybių vertinimo anketos vizija

Biudžetas planuojamas iš pernai metų apklausų ir sutarčių įkainių jei priemonės ir sąlygos panašios. Tai atspindi GP atlikti darbai. GP bazėje yra laukai nusakantys darbų atlikimo kainą ir šaltinius, žinoma kokia priemonė kiek kainavo. Yra galimybė preliminariai pritaikius infliaciją planuoti kitų metų gana tikslų biudžetą.

Kainos bus labiau prižištos prie vietos, nes sąlygos skirtingos. Kriterijus turėtų apimti ir vietos bendruomenės, amatai ar kt.

Reikėtų įvesti sąlygų kintamuosius: Pvz. priemonė: Nupjauti žolę ir išvežti. Šiai priemonei yra daug kintamųjų:

- a) pieva šlapia,
- b) pieva šlaite,
- c) pieva toli nuo technikos logistikos,
- d) pievoje daug akmenų, kelmų ir t.t.

Pagal kiekvieną kintamąją kainą bus skirtinga, be to, tie kintamieji gali būti ne po vieną toje pačioje pievoje.

GP plano rengėjas įvertina kiekvieną tokį plotą pagal kintamuosius, bet juos reikia turėti ir pasirengti jų vertinimo tvarką, kurią nurodyti GP rengimo apraše. Tai negali būti abstraktu. Tai turi būti tiksli metodika kaip tai padaryti.

Pavyzdžio aprašymas ir paaiškinimai

PVZ. Įsivaizduokime, kad GP rengėjas atvyksta į vietą ir vertina: norint atkurti pievą reikia pašalinti medžius ir krūmus bei išvežti iš teritorijos. Rengėjas apibrėžia tokį plotą ir nustato priemonę (priemonės kelias) tam plotui. Toliau tai priemonei vykdyti jis surašo sąlygas arba tuos vadinamus kintamuosius – vietos sąlygas:

1. Technikos gabenimo atstumas (nurodo artimiausią logistikos centrą, pvz stambus ūkininkas, miško darbų įmonė ir kt.) - 30 km (pridedama prie ploto tvarkymo kainos gabenimo išlaidas).
2. Privažiavimo sąlygos - geros (+0%)/patenkinamos (+2%)/blogos (+10%).
3. Pjovimo sąlygos - su technika (+0%)/ be technikos, žmogaus darbas su motorizuota technika (+50%)/specializuota technika (+30%)
4. Grunto sąlygos - tvirtas (+0%)/ klampus (+20%)/ priklausomas nuo oro sąlygų (+10%)
5. Reljefas - lygus (+0%)/kalvotas (+2%)/ ne status šlaitas (+10%)/ labai status šlaitas (+30%)
6. Ar yra stambių kliūčių, kelmų, akmenų ar pan. - yra (+10%)/nėra
7. Kitos aplinkybės (įvardinti ir įrašyti procentą prie bazinės kainos)

Gali būti taip, kad kiekviename plote tokių sąlygų gali būti ne vienodai, tuomet galima įvertinti grubiai procentais arba tiksliai apibrėžti koks tos sąlygos plotas. Pvz, vienas pievos pakraštys yra šlapias. Bet dažniausiai ten kur sąlygos kitokios ten yra ir vertybė kitokia ir išskiriamas kitas tvarkymo plotas.

Kuriant tokią anketą reikėtų apklausti ūkininkus kaip jie skaičiuoja kainas, paskui apklausti miško kirtėjus dar pasikonsultuoti su praktikais (direkcijų ir viešųjų pirkimų specialistais), taip pat su specifinėmis priemonėmis skaičiuojamos laiko sąnaudos, pvz. medžių genėjimas, gydymas ir panašiai.

Tai galėtų būti klausimynas-anketa kiekvienam tvarkymo plotui įvertinti, tai palengvinimas pačiam GP rengėjui. Klausimynas galėtų pakeisti GP rengime ekonominį vertinimą. Bet pirma jį reikia išbandyti praktikoje su įvairiais GP planais (jau parengtais, tiesiog nuvažiuoti į vietą ir įvertinti, tada tą klausimyną po praktikos pakoreguoti, duoti rangovams įvertinti, ne vienam, keliems).

Skaičiuoklėje arba bazėje įvesti GP rengėjo parametrai biudžeto planavimui gali būti apskaičiuojami panašiai kaip:

Priemonės pavadinimas: pašalinti medžius ir krūmus bei išvežti iš teritorijos: kaina: 500 eur/ha: plotas: 3 ha: viso: 1500 eur.

Skaičiuoklė automatiškai prideda procentus prie sumos pagal surašytas sąlygas:

1. Technikos gabenimo atstumas (nurodo artimiausią logistikos centrą, pvz stambus ūkininkas, miško darbų įmonė ir kt.) - 30 km (kaina už tonkilometrį - 5 eur * 30 = 150 EUR į abi puses (atsivežti išsivežti = 300 eur).
2. Privažiavimo sąlygos - patenkinamos (+2%) + 30 EUR

3. Pjovimo sąlygos - be technikos, žmogaus darbas su motorizuota technika (+50%) + 750 EUR
4. Grunto sąlygos - klampus (+20%) + 300 EUR
5. Reljefas - lygus (+0%) + 0 EUR
6. Ar yra stambių kliūčių, kelmų, akmenų ar pan. - nėra + 0 Eur
7. Kitos sąlygos - 0 EUR

Visa kaina už darbus yra $1500+300+30+750+300+0+0+0 = 2880$ EUR

Teritorijos tvarkymo sąlygos (pabrėžtina - SĄLYGOS!) turėtų būti nustatomos GP rengėjo, kad pagal jas rangovai galėtų pateikti savo tvarkymo kaštus. Tai labai išgrynintų pačius viešuosius pirkimus, skaidriau, matysis kur rangovas nepagrįstai kelia kainas.

Būtinai turi būti įvertinta kiekvienam plotui atskirai ir net prašyti rangovų pirkimo dokumentuose įrašyti kainą kiekvieną plotą atskirai o ne visumą. Vėliau gali būti taikoma nuolaida bendrai visiems ir perskaičiuojama kiekvienam atskirai (pvz. gali būti skaičiuojamas technikos gabenimas į teritoriją kaip vienas mokestis visiems plotams).

Svarbu, kad GP plane būtų sąlygos (sąlygų arba vertinimo kriterijų rinkinys, anketa) o ne kainos. Kainos kinta metai iš metų, o sąlygos gali keistis, bet labai nežymiai ir tai labiau atsitiktinumas (škvėlas išvartė medžius pvz). Turėdami sąlygų rinkinį, galime apskritai įvertinti GP ekonominę naudingumą bet kuriais metais nepriklausomai nuo ekonominių pokyčių, ar verta į jį investuoti, koks kainos ir rezultato santykis. Tai dar vienas kriterijus bendros vizijos schemos segmentui - "gamtotvarkos prioriteto algoritmas".

